

PA EI PAKOPAIKKAA HA

INGVILD BJERKELAND

Suomentanut Jonna Joskitt-Pöyry

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.
Text and data mining prohibited.

Pohjoismaiden
ministerineuvosto on
tukenut tämän teoksen
suomentamista

Norjankielinen alkuteos

Udyr – Ingen steder å gjemme seg

Copyright © CAPPELEN DAMM AS 2025

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Kustannusosakeyhtiö Otava

Uudenmaankatu 10, 00120 Helsinki

tuoteturvallisuus@otava.fi

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-51114-4

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2026

1.

Metsien kätköissä, kukkuloiden ja kallioiden päällä ne vaanivat.

Hirviöt.

Ne sähisivät puoliavoin kita täynnä kapeita piikkihampaita. Ne hyökkäsivät salamannopeasti veitsenterävillä kynsillään. Ne harppoivat pitkin loikin jopa korkeimpien mäkien päälle tähyilemään ihmisiä, joita voisivat tappa. Joskus ne saalistivat laumoina ja piirittivät saaliinsa ennen hyökkäämistä, välillä metsästivät yksin. Ne olivat älykkäitä ja oppivat käyttämään löytämiään aseita. Ne rikkoivat ovia kirveillä ja toisinaan koputtivat niihin, jotta me erehtyisimme avaamaan.

Nyt rannikkoa ei enää näkynyt, mutta tiesin, että siellä hirviöt väijyivät. Emme voisi enää milloinkaan palata sinne. Se olisi liian vaarallista.

Olin paennut mantereelta viisi- ja puolivuotiaan siskoni Alvan kanssa aivan liian pienellä ja aivan liian täydellä kumiveneellä. Nyt meitä ympäröivät harmaa taivas

ja yhtä harmaa, vaahtopäinen aallokko. Suolainen merituuli piiskasi naamaani ja tunkeutui takkini alle, luikerteli niskaani ja housunlahkeiden sisään. Alva istui sylissäni ja tärisi vilusta. Hänen hampaansa kalisivat kuuluvasti, ja hänen sormensa punoittivat kohmeisina, vaikka hieroin niitä käsieni välissä.

Me odotimme.

Särisevän radiopuhelimen kautta olimme saaneet tiedon, että suurempi alus oli tulossa pelastamaan meitä, mutta jokainen minuutti ja jokainen tunti aavalla merellä tuntuivat ikuisuudelta.

Kumivene oli tupaten täynnä ihmisiä. Olisin halunnut oikaista jalkani, mutten mahtunut edes liikahtamaan, saati vaihtamaan asentoa. Joka puolelta minua töykki jonkun vartalo, jonkun selkä, terävä polvi tai kyynärpää, ja sylissäni vääntelehti Alva. Kaikkein reu-nimmaisilla oli sitäkin tukalampaa. Moni istui veneen laidan päällä hajareisin, jottei putoaisi, niin että hyinen merivesi huuhtoi ulkopuolella roikkuvaa jalkaa. Veneessä oli meidän lisäksi me muitakin lapsia, mutta heillä oli sentään aikuisia mukanaan. Pienimmät lapset olivat nukahtaneet vanhempiensa syliin, ja lopulta myös Alva nukahti minun syliini.

Itse en ollut nukkunut pitkiin aikoihin, mutta edes täällä, missä en voinut tehdä mitään muuta kuin istua paikallani ja antaa aaltojen keinuttaa, en osannut rentoutua kunnolla. Minä olin nyt vastuussa Alvasta, eikä

minusta huolehtinut kukaan. Äitimme oli kuollut. Lucia oli kuollut. Isä oli pitkän matkan takana. Koko tunte-mamme maailma oli kadonnut. Ei ollut enää koulua, ei luokkakavereita, ei jalkapallotreenejä, ei kotia johon palata, ei syötävää. Missään ei ollut turvaa tai apua. Ja siksi me nyt, tänä kylmänä syyspäivänä, teimme tätä mat-kaa vaarallisen myrskyisällä merellä täyteen ahdetussa, heittelehtivässä kumiveneessä. Koska kotiseutumme oli hirviöiden vallassa.

Ja koska minä olin pelkuri.

2.

Radiopuhelin rätisi taas, ja jotain sieltä ilmoitettiin, mutta minä en saanut puheesta selvää. Muut matkalaiset alkoivat kuitenkin hälistä ja puhua innoissaan toistensa päälle, pari nousi jopa seisomaan ja huitoi käsillään, mutta silloin veneen kuljettajat hermostuivat. He karjuivat, että kaikkien oli pysyttävä aloillaan, elleimme halunneet joutua uimaan.

Vihdoinkin luvattu toinen alus saapui. Sähköyvän valkoinen laiva halkoi aaltoja meitä kohti. Mutta kun se lähestyi, huomasin, että se olikin vähän vaatimattomamman kokoinen kuin miltä ensin oli näyttänyt, ja sen ikkunanpieliä ja runkoa täplittivät punaruskeat ruosteläikät. Kannella seisoivat vieressä ihmisiä, pitkä rivi väsyneen näköisiä, vakavia naamoja, jotka tuijottivat meitä kaiteeseen nojaten. Laiva lipui kumiveneemme kylkeen, ja meille laskettiin sieltä kaksi paksua köyttä, joihin oli tehty solmuja.

”Lapset ensin!” joku huusi, ja kumiveneessä istuvia lapsia ryhdyttiin nostelemaan kohti köysiä. Heiltä riisuttiin pelastusliivit, sillä veneen kuljettajat halusivat ne omiin tar-

peisiinsa, ja sitten lapset hinattiin ylös valkoiseen laivaan. Joku vei Alvan sylistäni, ja silmänräpäyksessä hänet oli lähetetty kumiveneen toiselle laidalle. Mutta kun pelastusaluksen kannelta kurkottelevat miehet tarttuivat häntä ranteista vetääkseen hänet ylös, Alva alkoi sätkiä ja potkia.

”Abdi!” Alva kiljaisi ja potkaisi kumiveneessä seisovaa miestä niin kipakasti, että tämä oli kaatua. ”Minä en halua! Minä en halua! *Abdi!*”

Lähdin kompuroimaan täpötäydessä veneessä Alvaa kohti, ja kun kapusin kahden miehen jalkojen yli, he koettivat auttaa työntämällä minua takamuksesta. Aallokko keinutti venettä niin, että horjahdin eteenpäin ja kolautin vahingossa pääni yhteen jonkun kanssa, ja pysyyn räpiköidessäni talloin jonkun toisen varpaille, mutta lopulta sain kompuroitua Alvan luo. Hän roikkui käsiensä varassa laivan kylkeä vasten ja itki kovaan ääneen.

”Ei hätää, Alva!” huusin. ”He tulivat pelastamaan meitä.”

”Minä haluan olla sinun luonasi”, Alva nyhytti.

”Kyllä minäkin tulen sinne”, sanoin ja puristin hellästi hänen säärtään. ”Ihan kohta.”

”Naiset ja lapset ensin”, toinen kuljettaja huomautti, ja ennen kuin ehdin suutani avata, miehet nostivat Alvan reelingin yli ja ihmismassan sekaan. Nyt vuorostaan pientä poikaa tuotiin köysien luo, ja jouduin siirtymään pois edestä, jotta hänetkin saatiin nostetuksi laivaan. Naiset ja lapset ensin. Minua ei selvästikään laskettu siihen

joukkoon. Minun olisi tehnyt mieli kysyä, milloin kolme-toistavuotiaat pojat lakkasivat olemasta lapsia, mutta tiesinhän minä vastauksen: silloin kun hirviöt tulivat.

Se hetki oli muuttanut kaiken.

Kun kaikki lapset oli nostettu laivan kannelle, oli naisten vuoro kiivetä sinne köysiä pitkin. Se kesti kauan, sillä merenkäynnin keinuttaessa laivaa myös köydet heiluivat. Kiivetessä putosi helposti, jos yritti kiirehtiä liikaa tai jos köyden varaan pyrki useampi ihminen kerrallaan. Tiirailin kannelle etsien Alvaa väkijoukosta, mutta häntä ei näkynyt missään. Huoli heräsi sisälläni, se oli kuin suuri musta lintu, joka alkoi pörhistellä vatsanpohjassa. Oliko Alva turvassa? Oliko hän peloissaan? Mitä jos meille yhtäkkiä sanottaisiin, että laiva oli jo täynnä ja että ne, jotka olivat vielä kumiveneessä, joutuisivat jäämään sinne?

Lopulta sain kiivetä ylös vihoviimeisten joukossa. Köysi oli niin märkä ja liukas ja sormeni olivat niin kylmänkankeat, että jaksoin hädin tuskin pidellä siitä kiinni. Vanha nahkalaukku hakkasi selkääni, kun hilauduin ylöspäin. Laukussa oli minun ja Alvan koko omaisuus: meillä ei ollut enää mitään muuta kuin Alvan nalle, keittiöveitsi, taskulamppu ja tyhjä juomapullo.

Laivan kansi oli tupaten täynnä ihmisiä. Lähdin raivamaan tietäni väenpaljoudessa ja huhuilin Alvaa, mutta hänestä ei näkynyt vilaustakaan. Kannella ei muutenkaan

näkynyt ainuttakaan lasta. Vain aikuisia miehiä. Mitä he olivat tehneet laivaan nostetuille lapsille? Siinä samassa kuulin moottorin käynnistyvän, ja hetken päästä näin, että kumivene häipyi omille teilleen mukanaan vain kuljettajat ja kasa oransseja pelastusliivejä.

”Alva!” huusin taas kerran, ja silloin hän äkkiä pui-kahti esiin kahden miehen välistä ja hyppäsi kaulaani.

”Olen etsinyt joka puolelta!” hän huudahti.

”Tässä minä nyt olen”, sanoin ja rutistin hänet syliini.

”Ei kun vapaita paikkoja meille”, Alva tuhahti. ”Täällä on ihan täyttä!”

”Katsotaan vielä uudestaan”, yritin tyyntytellä häntä, vaikka hän oli selvästikin oikeassa. Kaikkialla minne vain katseeni käänsin tungeksi ihmisiä. Aluksen peräpäähän oli pingotettu suojaressu, ja sen alle oli ahtautunut kymmeniä miehiä, jotka kököttivät siellä kuin sillit suolassa. Ne, jotka eivät olleet mahtuneet pressukatoksen alle, istua kyyhöttivät ohjaamon seinän vieressä mustiin jätesäkkeihin kääriytyneinä. Pelkkiä miehiä hekin.

”Minä menen kysymään noilta!” Alva sanoi, ja ennen kuin ehdin estää häntä, hän pyyhälsi jo pressukatoksen luo ja pisti päänsä sen alle. Tuulen ujellus ja aaltojen pauhu nielivät heidän puheensa, mutta kun Alva palasi luokseni askeltaen jalat harallaan pysyäkseen pystyssä, hän näytti hymyilevän.

”Tännepäin!” hän sanoi ylpeänä ja johdatti minut raskaan näköiselle, ruosteen täplittämälle ovelle. Odotin, että

joku pysäyttäisi meidät tai ainakin käskisi minua jäämään miesten joukkoon kannelle, mutta kukaan ei vartioinut ovea. Miehistö oli ohjaamossa, ja ainut ihminen, jonka kohtasimme sisään astuessamme, oli nainen, joka pissasi ämpäriin oven sisäpuolella. Hän käänsi nolona katseensa.

Laskeuduimme portaat ja tulimme salonkiin. Tila ei ollut kummoisen kokoinen, siellä oli arviolta kuusi-kymmentä istumapaikkaa, mutta ainakin kaksisataa ihmistä. Suurin osa oli naisia ja lapsia, ja he istuivat tai makasivat aivan kiinni toisissaan, jotkut jopa päällekkäin. Kaikkialle oli tungettu laukkuja, reppuja ja muovikasseja. Lähdimme kävelemään varovasti keskikäytävää pitkin raitaisen tietämme lattialla istuvien ihmisten ja matkatavarakasojen viidakossa, pitäen lujasti kiinni penkkien selkännoista, ettei merenkäynti heittäisi meitä nurin. Missään ei näkynyt yhtä ainutta vapaata paikkaa, ei edes pientä rakoa. Kun tulimme käytävän päähän, Alva kääntyi ympäri ja kajautti: ”Haloo, ihmiset! Mekin halutaan istua jossain!”

Nappasin häntä hihasta ja sähähdin, että hänen oli pidettävä suunsa kiinni. Emme tunteneet näitä ihmisiä emmekä paikan sääntöjä. Salonkiin päässeet olivat ehkä maksaneet ylimääräistä. Mitä jos he suuttuisivat meille istumapaikkojen vaatimisesta? Ihmiset suuttuivat nykyään niin hirveän vähästä, ja varsinkin jos kiista koski jotain, mistä oli pulaa – ruokaa, lääkkeitä, turvapaikkoja. Viisainta olisi pysytellä täysin huomaamattomana, välttää vaivaamasta ketään, pärjätä omillaan.